Engineer Софтвер

Словник

Що означають слова на цьому сайті — по рядку на кожне,
окрема стаття про деякі й посилання на тих, хто їх визначає.

Цей сайт пояснює себе публічно. Подяки називають кожну технологію за ним, нотатки розбирають помилки браузерів, а заява про відповідність посилається на пункти за номерами — тож читач, який піде за будь-чим із цього, зустріне слова водночас точні й незнайомі.

Кожному з них нижче відведено рядок. Назва веде до тих, хто його визначає, бо стислий переказ — це місце, звідки почати, а специфікація — це те, що істинне. Якщо сайт присвятив слову окрему статтю, назва відкриває її, а розділ «Що почитати далі» в ній починається з того самого джерела.

ACME
протокол, що видає сертифікат без участі людини

Ansible
інструмент, що приводить сервер до описаного стану

API
описаний спосіб, яким одна програма звертається до іншої

ArcGIS
комерційна ГІС-платформа від Esri

ARIA
розмітка, що називає елемент для допоміжних технологій

AWS
хмарна платформа Amazon

axe
рушій доступності, яким перевіряють цей сайт

Azure

хмарна платформа Microsoft

Bash

оболонка GNU, для якої пишуть більшість скриптів

Bicep

мова Azure для опису інфраструктури

BigQuery

сховище Google для запитів до величезних таблиць

CDN

сервери поблизу читача, що віддають копії

change data capture

зчитування змін у базі даних для передавання іншим системам

CI

щоденне злиття змін, кожне з яких перевіряє збірка

CIDR

запис і маршрутизація блоків адрес довільного розміру

CLDR

дані Unicode про дати, числа й сортування для кожної мови

Content Security Policy

перелік джерел, з яких сторінці можна вантажити

cookie

невелике значення, яке сайт зберігає в браузері

Core Web Vitals

три показники того, наскільки зручно користуватися сторінкою

CORS

дозвіл сервера іншим походженням читати його відповіді

cron

планувальник Unix, що запускає команди за розкладом crontab

CSRF

атака, що змушує браузер надіслати небажаний запит

CSS

мова, яка описує вигляд сторінки

CTE

названий підзапит, який читають як таблицю

CVE

публічний перелік, що дає кожній відомій вразливості номер

data mesh

надання аналітичних даних як продукту силами доменних команд

DevOps

практики, що поєднують розробку програм і їхню експлуатацію

DHCP

протокол, що видає пристроям IP-адреси й мережеві параметри

Django

фреймворк Python для вебзастосунків

DNS

довідник, що зіставляє назву з адресою

Docker

спосіб постачати програму разом з її оточенням

DOM

живе дерево об'єктів, яке браузер будує зі сторінки

ESLint

лінтер для JavaScript на основі правил

ETL

перенесення даних між системами зі зміною їхньої форми

event sourcing

зберігання стану як послідовності подій, що його змінили

favicon

маленьке зображення, яке браузер показує біля сторінки

GDAL

бібліотека для читання й перетворення геоданих

Gemini

легкий інтернет-протокол для передавання гіпертексту

gemtext

текстовий формат з одним посиланням на рядок

GeoJSON

географія, записана як JSON

GIS

системи для даних, які мають місце на карті

git

система контролю версій, де зберігається історія сайту

GitHub

сервіс Microsoft для сховищ git

GitLab

платформа сховищ, яку можна запустити самому

GitOps

керування інфраструктурою з бажаного стану, записаного в Git

Go

компільована строго типізована мова зі збиранням сміття

Google Cloud

хмарна платформа Google

Gopher

протокол меню для отримання документів через інтернет

Grafana

інструмент панелей для метрик і журналів

GraphQL

мова запитів, у якій клієнт сам обирає потрібні поля

gRPC

фреймворк для виклику віддалених процедур через HTTP/2

hreflang

атрибут, що пов'язує сторінку з її перекладами

HSTS

обіцянка браузера наступного разу використати HTTPS

HTML

мова, якою записано структуру сторінки

HTTP
запит і відповідь, на яких побудовано веб

HTTPS
ті самі запити через шифроване сполучення

IP-адреса
число, що вказує мережі, куди доставити пакет

IPv6
версія інтернет-протоколу зі 128-бітними адресами

JavaScript
мова, яку виконують браузери

JSON
текстовий формат, у якому передають більшість даних

JSON Schema
мова для опису структури даних у форматі JSON

JWT
компактний токен із твердженнями в JSON, придатний для URL

Kubernetes
система, що підтримує роботу безлічі контейнерів

Leaflet
невелика бібліотека для карт у браузері

Lighthouse
власний аудит Chrome щодо швидкості та якості розмітки

Linux
ядро, на якому працює більшість серверів

macOS
настільна операційна система Apple

Mapbox
комерційне джерело мапних плиток і стилів

Markdown
звичайний текст, у якому кілька знаків задають формат

NAT

заміна IP-адрес у пакетах, що проходять маршрутизатор

Next.js
фреймворк React для створення вебзастосунків

nginx
веб-сервер і зворотний проксі

OAuth
спосіб дати застосунку обмежений доступ без пароля

onion-сервіс
адреса, що працює лише через Tor

OpenAPI
машиночитний опис HTTP-API

OpenID Connect
шар ідентифікації поверх OAuth для входу користувачів

OpenTelemetry
єдиний незалежний спосіб надсилати телеметрію

ORM
бібліотека, що відображає таблиці бази даних на об'єкти коду

PHP
мова, на якій працює старий веб

Playwright
інструмент, що керує браузером у тестах

Podman
рушій контейнерів, якому не потрібен демон

PostGIS
розширення, що додає PostgreSQL геометрію

PostgreSQL
база даних, на якій побудовано більшість цих робіт

Prometheus
база даних, що збирає і зберігає метрики

Python
мова, якою написано більшість інструментів

QGIS
вільна настільна ГІС

RAID
кілька дисків, що працюють як один, переважно для надійності

RBAC
права, надані ролі, а не людині

Redis
швидке сховище для того, що живе недовго

REST
архітектурний стиль вебу, побудований навколо ресурсів

robots.txt
файл, що вказує роботам, куди не заходити

RSS
старіший із двох XML-форматів, якими пишуть стрічку

Ruff
швидкий лінтер і форматувач для Python

Rust
компільована мова, що сама стежить за пам'яттю

S.M.A.R.T.
вбудована самодіагностика диска, що попереджає про відмову

SEO
робота над тим, щоб сторінку знаходили

server-sent events
односпрямований потік подій від сервера через HTTP

serverless
запуск коду без керування серверами, на яких він працює

service worker
скрипт, що відповідає на запити без мережі

SQL
мова запитів до реляційних баз даних

SQL Server

реляційна система баз даних від Microsoft

SQL-ін'єкція
атака, що робить вхідні дані частиною запиту до бази даних

SQLite
ціла база даних в одному файлі

SSH
зашифрована оболонка на іншій машині

SSRF
атака, що змушує сервер надіслати запит на URL зловмисника

Subresource Integrity
хеш, за яким браузер перевіряє файл

SVG
мова на основі XML для графіки, що масштабується

systemd
те, що запускає все інше в Linux

Terraform
інструмент HashiCorp, що планує й застосовує інфраструктуру

TLS
протокол автентифікованих, зашифрованих з'єднань

Tor
мережа, що веде трафік через добровільні вузли

TypeScript
JavaScript із типами, перевіреними до запуску

Ubuntu
дистрибутив Linux, поширений на серверах

UI
частина програми, яку людина бачить і з якою працює

Unicode
стандарт, що дає кожному символу власний номер

URL
адреса, що каже, де саме лежить річ

UTF-8
кодування Unicode: 1–4 байти на скалярне значення

viewport
частина сторінки, яку насправді показує вікно

VPN
логічно відокремлена мережа на спільній інфраструктурі

WCAG 2.2
стандарт вебдоступності, на який орієнтується сайт

WebAssembly
переносний бінарний формат коду, що виконується в пісочниці

WebP
растровий формат зі стисненням із втратами й без них

WebSocket
протокол постійного двостороннього з'єднання

WordPress
система керування вмістом сайтів із відкритим кодом

YAML
формат налаштувань, який людина ще може читати

аварійне відновлення
повернення сервісу після аварії за перевіреним планом

автентифікація
підтвердження того, хто саме надсилає запит

адаптивний дизайн
макет, що підлаштовується під екран, на якому його читають

аналітика даних
систематична обробка даних для пошуку закономірностей

анімація
зміна вигляду сторінки, розгорнута в часі

апаратне забезпечення
фізичні складники комп'ютера

архітектура

як частини системи поєднуються між собою і чому

багатофакторна автентифікація
вхід, що вимагає двох або більше різних видів доказів

база даних
організована сукупність даних, з якою працюють програми

балансувальник навантаження
сервер, що розподіляє запити між кількома іншими

безперервна доставка
підтримання готовності коду до безпечного випуску

бекенд
та частина системи, яку читач ніколи не завантажує

бібліотека
код, оформлений так, щоб його викликали інші програми

бізнес-аналітика
перетворення даних організації на основу для рішень

брандмауер
набір правил, що вирішує, який трафік пройде

браузер
програма, якою людина відкриває вебсторінки

бюджет помилок
частка збоїв, яку ще дозволяє ціль надійності

валідація
перевірка вхідних даних за правилами, перш ніж їм довіряти

вебдоступність
придатність сайту для людей з інвалідністю

вебкомпоненти
засоби браузера для створення власних HTML-елементів

вебсайт
пов'язані вебсторінки, опубліковані зі спільною метою

вебхук
HTTP-запит, який сервіс надсилає, коли стається подія

векторний пошук

пошук записів, чиї вектори найближчі до вектора запиту

велика мовна модель

нейронна мережа, яка передбачає наступний токен у тексті

визначення готовності

спільні вимоги до якості завершеної роботи над продуктом

висока доступність

здатність сервісу працювати далі, коли відмовляє частина

відкат розгортання

повернення до попереднього розгортання після збою

віртуальна машина

цілий комп'ютер, що працює програмно на фізичному хості

ворота якості

набір перевірок, які код має пройти, щоб рушити далі

генератор статичних сайтів

програма, що записує кожну сторінку наперед

генерація, доповнена пошуком

генерування відповіді з документів, знайдених для запиту

геопросторовий

дані, зміст яких залежить від місця

дашборд

один екран, що відповідає на постійне питання

демон

програма, що працює у фоні без нагляду

дефект

вада, через яку продукт не відповідає вимогам

екранний читач

програма, що читає сторінку вголос або шрифтом Брайля

експлуатаційний секрет

ключ чи пароль, потрібний програмі для роботи

експоненційна затримка

пауза між спробами, що множиться після кожної невдачі

електронна пошта

пошта, що йде між поштовими скриньками через інтернет

журналювання

запис подій у момент, коли вони стаються

запис архітектурного рішення

короткий запис рішення, причин і наслідків

запит до бази даних

записане питання, на яке відповідає база даних

застосунок

програма, якою люди користуються, щоб виконати завдання

затримка

очікування між запитом і початком відповіді

зберігання даних

утримання даних так, щоб їх можна було згодом прочитати

зворотний проксі

сервер, що приймає запити від імені вебслужби

зіркова схема

модель з однією таблицею фактів і таблицями вимірів навколо

ідемпотентний

безпечно запускати двічі, бо другий раз нічого не змінює

індекс бази даних

структура, що знаходить рядки без повного читання таблиці

інтернаціоналізація

проєктування програми так, щоб її легко було локалізувати

інформаційна безпека

захист даних і систем від зловживань і шкоди

інфраструктура як код

керування інфраструктурою через версіоновані файли опису

інцидент

подія, що ставить під загрозу дані чи роботу системи

канарковий реліз

випуск зміни спершу для невеликої частки користувачів

канонічна URL

єдина адреса, яку сторінка називає своєю

карта сайту

перелік сторінок сайту, написаний для машин

кеш

збережена копія, яку браузер може взяти замість запиту

кешування

збереження відповіді, щоб не повторювати роботу

кнопка

елемент, який натискають, щоб щось відбулося

кодова база

увесь вихідний код одного застосунку в одному репозиторії

коефіцієнт контрасту

наскільки два кольори різні, виражено числом

комп'ютерний файл

іменований набір даних, що зберігається як одне ціле

конвеєр

послідовність кроків, що веде дані від джерела до вжитку

контрактне тестування

перевірка узгоджених вимог до інтерфейсу компонентів

контроль доступу

рішення, чи дозволити кожен запит до ресурсу

конфігурація

налаштування, які визначають, як поводиться система

користувач

людина чи процес, якому дозволено користуватися системою

краулер

програма, що завантажує сторінки для індексації

критерії приймання

умови, за яких можна прийняти конкретну зміну

ліниве завантаження

завантаження ресурсу чи даних лише тоді, коли вони потрібні

лінтер

інструмент, що без запуску шукає підозрілий код

локалізація

пристосування програми до мови й норм конкретного ринку

маніфест вебдодатка

JSON-файл, що описує сайт як застосунок для встановлення

масштабованість

чи потребує більше навантаження чогось, крім машин

матеріалізоване подання

подання, що зберігає результат свого запиту як таблицю

машинне навчання

побудова моделей, які вчаться на прикладах із даних

метадані

дані, що описують інші дані, аби їх можна було знайти

метрика

число, яке система повідомляє про власний стан

міграція

запланований перехід на нову версію або платформу

міжсайтовий скриптинг

атака, що змушує сторінку виконати скрипт зловмисника

мікросервіси

архітектура з малих сервісів, що розгортаються окремо

модульний тест

автоматична перевірка малого ізольованого фрагмента коду

моніторинг

спостереження за системою, щоб вона повідомила першою

набір даних

сукупність даних, оприлюднена як одне ціле

навантажувальне тестування
перевірка системи під змодельованим потоком запитів

наскрізний тест
тест усієї системи тим шляхом, яким іде користувач

незмінна інфраструктура
заміна серверів новими замість змін на місці

нормалізація баз даних
побудова таблиць, у яких кожен факт зберігається лише раз

нульова довіра
модель, що не надає довіри лише за розташуванням у мережі

обмеження частоти запитів
ліміт на кількість запитів від клієнта за певний час

односторінковий застосунок
вебзастосунок, що змінює одну сторінку засобами JavaScript

озеро даних
сховище сирих даних у їхньому початковому вигляді

операційна інструкція
перевірені кроки для повторюваної операції

операційна система
програмне забезпечення, що керує апаратними ресурсами

орієнтир
ділянка сторінки, куди стрибає екранний читач

пароль
таємний рядок, що підтверджує, хто входить у систему

партиціонування
поділ однієї таблиці на фізичні частини

перевірка справності
автоматичний запит, який показує, чи сервіс працює

повнотекстовий пошук
пошук документів за словами, упорядкований за релевантністю

порт

число, що вибирає службу на вузлі

посилення захисту

усунення того, чим міг би скористатися нападник

постмортем

письмовий розбір інциденту, його причин і подальших дій

походження даних

шлях даних від джерел через перетворення

прапорець функції

вмикає й вимикає код без повторного збирання застосунку

привілей

право, яке система надає людині чи процесу

програмне забезпечення

програми й дані, з якими працює комп'ютер

програмний пакет

код, зібраний з описом і готовий до встановлення

прогресивне покращення

побудова сторінки шарами, де основою є чистий HTML

прогресивний вебзастосунок

вебсайт, який можна встановити й запускати як застосунок

проксі

сервер, що передає запит від вашого імені

простій

проміжок часу, коли сервіс нікому не відповідає

протокол

узгоджені правила, за якими спілкуються дві програми

пул з'єднань

набір відкритих з'єднань, готових до повторного використання

реагування на інциденти

узгоджені дії та рішення під час інциденту

рев'ю коду

перевірка зміни коду іншою людиною перед злиттям

регресійне тестування
перевірка збереження наявної поведінки після зміни

регулярний вираз
шаблон, що описує, які рядки тексту вважати збігом

резервна копія
копія даних та її створення на випадок втрати

результати інженерної роботи
зміни, які можна простежити після технічної роботи

рекомендовані практики розробки
перевірені способи роботи за певних умов

реплікація
підтримання актуальних копій бази даних на інших серверах

репозиторій
сховище, що зберігає версії набору файлів

рефакторинг
зміна будови коду без зміни того, що він робить

розгортання
перенесення змін туди, де ними справді користуються

розробка через тестування
написання тесту до коду, по одному невеликому тесту за раз

семантичне версіонування
номери версій, що показують, чи сумісне оновлення

сервер
комп'ютер або програма, що обслуговує інших через мережу

серверний рендеринг
формування HTML сторінки на сервері для кожного запиту

середовище виконання контейнерів
програма, яка насправді запускає контейнер

синьо-зелене розгортання
перемикання трафіку між двома однаковими середовищами

спостережуваність

здатність зрозуміти систему за даними, які вона надсилає

стрічка

оновлення сторінки у форматі для підписки

структуровані дані

факти про сторінку, записані для машин

схема бази даних

названа група таблиць в одній базі даних

сховище даних

база даних, що збирає дані організації для аналізу

таблиця стилів

файл, у якому лежить CSS сторінки

тестування на проникнення

санкціонована атака для перевірки вразливостей на практиці

технічне лідерство

визначення напряму й повноважень для технічних рішень

технічний борг

додаткові витрати згодом за швидке рішення сьогодні

транзакція

група змін у базі даних за принципом «все або нічого»

тривога

повідомлення, яке система шле, коли потрібна людина

файлова система

структура, що перетворює диск на іменовані файли й каталоги

форджа

спільний сервер для репозиторіїв коду та співпраці

фронтенд

частина системи, відповідальна за представлення й взаємодію

хаос-інженерія

контрольовані експерименти зі збоями в робочій системі

хмара

обчислення, орендовані погодинно в іншого

хост

комп'ютер, під'єднаний до мережі

хук

скрипт, який git запускає на подію

ціль рівня обслуговування

вимірювана ціль надійності, якої має досягати сервіс

цільова точка відновлення

найбільший проміжок часу допустимої втрати даних

цільовий час відновлення

цільовий строк відновлення служби після перерви

час доставки змін

час від коміту до розгортання зміни в робочому середовищі

черга

робота, складена по порядку, щоб її забрали пізніше

шифрування

перетворення даних так, щоб їх не прочитали без ключа

шрифт

гарнітура у файлі, який завантажує сторінка

ядро операційної системи

основа операційної системи

якість коду

наскільки код коректний, зрозумілий і придатний до змін

Створіть спільний словник

Спільний словник полегшує обговорення технічного вибору.

Переглянути наші послуги Зв'язатися з нами →

Простежте слово до доказів

Перейдіть від терміна до пояснення, першоджерел і відповідних робіт до вибору інструмента.

Кейси Зв'язатися з нами →

З'ясуйте, який вибір стоїть за термінами

Покажіть слова в пропозиції, які впливають на потрібне вам рішення.

Дивитися, скільки це коштує Зв'язатися з нами →

Обговоріть практичні наслідки

Ми допоможемо перетворити технічні варіанти на зрозумілі наслідки для організації.

Переглянути наші послуги

welcome@engineer.company +45 50 10 61 84 Копенгаген, Данія

Візьміть цю сторінку із собою

Візитівка

Дбайливо зроблено з любов'ю — D.

CVR 45969703 · Tagensvej 105C, 3. th, 2200 København N

Авторське право © 2025 – дотепер · Engineer ApS · Усі права захищено.

Надруковано з https://software.engineer.company/uk/glossary/